

לא ישבע לא יהיה לו מגי כהג"ל יע"פ השחא דהדין
לזריך לשבע אפילי קידם כשציעה ידעין שאומר אמת
מחמת המגו לכן אפילי קודם שנשבע המלוה שאינו
ברשותו כו' הידאה ולא שייך מי יומר שישבע דאם
נחצר דאימר אמת מסתמא ישבע ג"כ:

לכאורה יש להקשות על דברי הש"ע ח"מ סי' ע"ב
ס' י"א מדברי הרמב"ן הג"ל דאיתא שם
דאם המלוה אמר כלפי הגייחך עליי וסקל ה"י שיה
והליה אימר א"י כמה היה שיה דחייב הליה לשלם
סקל דהוי כא"י אס פרעתך ע"ש, ולפי דברי הרמב"ן
הג"ל דהקשה ולא ב"י הודאה הליה הודאה כמה
שמורה ששלישה דינרין ה"י שיה דלמא עדיין המשכון
ציד המלוה ולא נחייב לשלם אף דינר שמורה ש"מ
דמהכא זה לא"י אס נחייבתי דהרי לא נחייב מעולם
אס המשכון ח"י המלוה וא"כ אף דשם בש"ע מיידי
דודעין דאין המשכון ציד המלוה או ע"י שציעה שאינו
ברשותו או ע"י עדים כמציאר שם מ"מ כשהיה המשכון
ציד המלוה עדיין לא נחייב הליה כלום רק כשנאבד
המשכון מהמלוה נחייב הליה וכפי שו"י המשכון לא
נחייב הליה רק מה שהנאבד יתר על המשכון וא"כ
צ"עין שא"י כמה היה שיה הוי כטיטן א"י אס
נחייבתי:

ונראה דאף באס עיטן דלמא עדיין המשכון ציד
המלוה הוי כא"י אס נחייבתי מ"מ כשטיטן
דלמא היה שיה המשכון כפי החוב הוי כא"י אס
פרעתך דודאי אס יתבע לחצירו ויודה דהייב לו אך
א"י אס הגיע זמן הפרעון הוי כא"י אס נחייבתי
בזמן ההוא דלמא לא נחייב רק לשלם אח"כ ובאס
יעטן א"י אס פרעתך צחוק הזמן דודאי לא אמרינן
דיכ"י כא"י אס נחייבתי דהא קידם הזמן לא נחייב
עדיין לשלם ובאס פורע ח"ך הזמן נימא דלא נחייב
משולם ובדאי אין הדין כן, וכעס לזה משום דאף

צחוק הזמן אף דלא לריך עדיין לשלם מ"מ נחייב
ח"כ בשעת הלואה לשלם לי כשיגיע זמנו לכן כשהספק
חללו אפילו צחוק הזמן הוי א"י אס נסחלק מעליו
החייב לשלם לו כשיגיע הזמן, אבל כשא"י אס הגיע
הזמן ב"י א"י על החייב אס החייב היה בשעת הלואה
לשלם בזמן זה או בזמן מאוחר, כ"כ הא דלא נחייב
לשלם כשהמשכון ציד המלוה לא דלא נחייב כלל
דודאי נחייב לשלם כשיחזור לו המשכון או כשיאבד
רק דהוי צחוק הזמן דאין לריך עדיין לשלם רק כשיחזור
לי המשכון לכן כשהספק הוא אס היה שיה המשכון
שיעור ח"ב ופטיור לגמרי מהחוב הוי כא"י אס פרעתך
אבל כשהספק הוא דלמא עדיין המשכון ציד המלוה
הוי כספק אס הגיע זמן דהוי כא"י אס נחייבתי
כהג"ל:

ונראה דזה סברת הרמב"ן בהודאה של הלואה חשיב
שפיר הודאה ולא ק' מה שהקשה עליו הר"ן
הג"ל דבשע' הודאה קודם שישבע לא הוי הודא' ואח"כ
כשישבע כבר ילא בפטור דגם אז חשיב שפיר הודאה
שנחייב לשלם דאף כשהמשכון צידו מ"מ מיטל עליו
החייב לשלם כשיחזור לי המשכון והוי כמורה במקלח
רק שהיא עדיין ח"ך זמן דהוי מורה במקלח רק שאינו
יכול לכופי לישבע רק כשיגיע זמנו דהא אין לריך עדיין
לשלם, כ"כ הכא צידאי נחייב לישבע רק שאין יכול
לכופו לישבע עד שישבע הוא תחילה שאינו ברשותו
דלמא לא הגיע הזמן עדיין דהמשכון ברשותו, ואין
לומר דא"כ אף אס לא הודה הליה דהליאה היה יותר
מהמשכון רק נגד המשכון מ"מ גם זה יהיה הודאה
דאף מה שכנגד המשכון החייב עליו לשלם, דז"א דמה
דנגד המשכון לפי דברי המלוה שנאבד המשכון הרי
נפטיור מזה ולא הוי הודאה אבל מה שהחוב יותר
מכנגד המשכון צין אס האמת כדברי המלוה שנאבד
צין אס נימא דמשקר והמשכון הוא עדיין תח"י מ"מ
החייב מוטל עליו לשלם כשיחזור לו המשכון וחשיב
שפיר הודאה:

ולפ"ז

ולפ"ז באם יודע המלוח שהמשכון חיי שהוא שוב שקל והוא יחזע את הלוח בסלע והוא יודע לו בשקל כשיעור המשכון הוי שפיר מודה במקלח רק שיש לפטרו מטעם הילך למ"ד דמשכון מכזר חשיב הילך, עיין ש"ך סי' ע"ב סי"ק קי"ח, וצפ"ז סי"ק ה', ומשם ג"כ ראה להג"ל דחשיב הודאה אף אם המשכון עדיין חיי המלוח דלא נפטור אלא מטעם הילך אבל חשיב שפיר הודאה, אך יש לחלק דאם מודה המלוח בהמשכון ויראה להחזיר משכנו כשישלם לו הוי שפיר הודאה אבל כאשר טפר המלוח במשכון ואין רואה להחזיר משכנו לא הוי עדיין הודאה כ"ז שאין מחזיר אף עכ"פ נראה לי כהג"ל דחשוב שפיר הודאה:

(שם גמ') ואם איתא לדרב הוגא כיון דמשחצע מלוח שאינו צרשיתו היכא מלי מפיק לה, ראיתי מקשים על הרמב"ם שבי' פ"ו משאלה דדבר המלי צשוק לקנותו איני מחויב לישבע דאיני צרשותו, דמה מקשה בגמרא הכא על ר"ה דלמא מיירי המשנה בדבר הנמלא לקנותו:

ונראה דדוקא באם אין מכחישים זה את זה כמה היה שוב והוא דבר המלי לקנות סיבר הרמב"ם דאין מחויב לישבע דמכחי' נחשדו דנתן עיניו זה הרי יכול לקנות בדמים זה החפץ, אבל באם יש הכחשה כמה היה שוב דודאי לריך לישבע שאינו צרשותו דשפיר יש לחשדו דהיא צרשותו ורואה להרויח במה דאומר דלא היה שזה כ"כ ואף דהיכא דידעינן שאינו צרשותו ומכחישים זה"ל צמח היה שיה אין לריך לישבע היינו משום דלא הוי שום רגלים לדבר דשוב יוחר, אבל כזה דהוא צרשותו אנו חושדין אותו דמכחי' נימא דנאכד מסתמא הוא עדיין צרשותו משי' לריך לישבע, אבל היכא דמלי צשוק לקנותו דאין מקום לחשדו בכך אין לריך לישבע אבל היכא דיש הכחשה צמח היה שוב אמרינן שפיר דמסתמא הוא עדיין צרשותו ומשום דרואה להרויח עומן שנאכד ממנו:

עוד נראה דכא כודאי מיירי בדבר שאין מלי לקנותו דודאי אין מהדרך ליקח משכון שאינו שיה כמה שכלוח דברי מה שלוקח משכון הוא שיה צשוק בחובו ובאם אין שוב הרי לא יהיה צשוק אף דכרזה פעמים יודע המלוח דמשכון זה חשוב מאד אלל הלוח ולא יחליטנו צידו אף דאין שוב למכור כמו החוב שלו לכן ליקח ממנו משכון כזה וזו שייך בדבר שאין מלי צשוק לקנותו כמו זה לכן הואיל דמשנה מיירי במשכון דאין שוב כמו החוב דודאי מיירי בדבר שאין מלי צשוק לקנותו:

ונראה דזה סברה שמואל צשועות (דף מ"ג ע"ב) דאם כלוח אלף ז' ולקח משכון קחא דמגלא שאין שיה כל החוב אכד קחא אכד אלפא ז' ע"ש, העם כאילו פירש דאם יאכד בקחא יפסיד החוב, ולכא' אין מוזן כלל דמכחי' נימא דהוי כפירש שאם יאכד בקחא יפסיד המלוח והלוח ירויח הרבה אף לפי הג"ל י"ל דמסתמא באם לוקח המלוח משכון שהוא שוב פחות מהלוח זה משום דידע דאלל הלוח חשוב במשכון יוחר מהמשנה שכלוח לו וי"ל שפיר דכחנה הלוח עמו שאם יאכד אללו שיפסיד החיב דאלל הלוח הוא שוב כמו החוב ואף דנקט שמואל קחא דמגלא על אלפא ז' אשר לא שניה כלל שיהי שוב אלל הלוח אלפא ז' ע"ש מ"מ דברי חכמים לא נתנו לשעורין ואפילו בדרך הפלגה כזה אמרי' דאכד כל החוב:

(דף ל"ב.) גמ', למימרא דסבר ר"י דשומא כדר שאני בחס דשימא צטעות כוכ דקא כוכ כיפי מעיקרא, ע"י צש"מ וצ"י דלא גרסו דקא כוכ כיפי מעיקרא דאפילו אם באמת נאכד ממנו מ"מ היכא דנמלאו אח"כ אגלאי מילתא דלא הוי ליה גבי מידי ע"ש, אף בדברי רש"י וכן הביאו צש"ס ר"ח דדוקא היכא דלא נאכדו כלל מרשותו הוי שומא צטעית, אבל היכא דנאכדו באמת לא הוי שומא צטעית ונראה דלפי דברי רש"י מוכרח לומר כפי שכתבתי לעיל על החוס' ד"ה כגון פירות דקל דהיכא דשילם הנפקד אף